

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія:
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ
Випуск 5
Частина I

Херсон-2014

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Шапошников Костянтин Сергійович, доктор економічних наук, професор (декан факультету економіки і менеджменту, професор кафедри економічної теорії Херсонського державного університету).

Заступник головного редактора:

Соловійова Ніна Ігорівна, доктор економічних наук (професор кафедри менеджменту і адміністрування Херсонського державного університету).

Відповідальний секретар:

Станкевич Юлія Юріївна, кандидат економічних наук (доцент кафедри економічної теорії Херсонського державного університету).

Члени редакційної колегії:

Мохненко Андрій Сергійович, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри економіки підприємства Херсонського державного університету).

Мармуль Лариса Олександрівна, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри економіки підприємства Державного університету телекомунікацій).

Стратонов Василь Миколайович, доктор юридичних наук, професор (декан юридичного факультету Херсонського державного університету).

Іртищева Інна Олександрівна, доктор економічних наук, професор (професор кафедри міжнародної економіки та економічної теорії Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського).

Сарапіна Ольга Андріївна, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри обліку та аудиту Херсонського національного технічного університету).

Хрущ Ніла Анатоліївна, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри фінансів та банківської справи Хмельницького національного університету).

Князева Олена Альбертівна, доктор економічних наук, професор (професор кафедри економіки підприємства та корпоративного управління Одеської національної академії зв'язку імені О. С. Попова).

Скидан Олег Васильович, доктор економічних наук, доцент (проректор з наукової роботи та інноваційного розвитку Житомирського національного агроекологічного університету).

Лозова Тамара Іллівна, доктор економічних наук, професор (завідувач кафедри бухгалтерського обліку Бориспільського інституту муніципального менеджменту Міжрегіональної академії управління персоналом).

Грегори Гарднер, Ph.D, професор економіки Державного університету штату Нью-Йорк у Потсдамі, США.

Едвін Португал, Ph.D, професор економіки Державного університету штату Нью-Йорк у Потсдамі, США.

Римантас Сташис, Ph.D, професор економіки, завідувач кафедри менеджменту Клайпедського університету, Литва.

Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»

включено до переліку наукових фахових видань України з економіки
на підставі Наказу МОН України від 14 лютого 2014 року № 153

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet

Херсонським державним університетом
на підставі Протоколу № 9 від 28.04.2014 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації серія КВ № 19747-9547Р,
видане Державною реєстраційною службою України 15.03.2013 р.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Баліцька О.І. АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИДАТКІВ В УКРАЇНІ.....	11
Бурда А.І. АРХІТЕКТОНІКА ОСВІТНЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	14
Вовчак О.Д., Хмелярчук М.І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	18
Гордієнко Л.А. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В ЕПОХУ ПОСТМОДЕРНІЗМУ: ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ.....	22
Джалілов О.О. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ЯК НАПРЯМКУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ: УКРАЇНСЬКА ПЕРСПЕКТИВА.....	26
Здір В.А. РОЛЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ СФЕРИ У ФОРМУВАННІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ.....	32
Лотиш О.Я. СУЧАСНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ГАЛУЗЕВИХ РИНКІВ.....	36
Сацький П.В. РАННЬОСЕРЕДНЬОВІЧНІ ТЮРКСЬКІ ДЕРЖАВИ І ГЛОБАЛЬНИЙ ПОДІЛ ПРАЦІ.....	39

СЕКЦІЯ 2

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Ганський В.О. ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО ТУРИСТИЧНОГО ПРОСТОРУ.....	44
Горбачук В.М. ЕМПІРИЧНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ ОБОРОНИ.....	48
Дзяд О.В., Кручек А.С. ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ЄС ПІСЛЯ ПІДПИСАННЯ ЛІСАБОНСЬКОГО ДОГОВОРУ.....	54
Ефременко А.В. ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА.....	57
Журба І.Є. ІНТЕГРАЦІЙНІ ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	61
Заяць О.І. ПОЯВА ТА РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ УГОД.....	65
Златкіна О.Д. НАУКОВО-ТЕХНІЧНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ КРАЇНИ ТА МЕТОДИ ЇЇ ОБЧИСЛЕННЯ.....	69
Иванкова Д.Р. МЕЖДУНАРОДНАЯ ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ.....	72
Кавун О.О. РИНКИ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ КРАЇН СВІТУ: СТРУКТУРНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ.....	76
Кинчевская Ю.Ю. ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТНК В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ТРАНСФОРМАЦИЙ.....	81

Мєдведкова Н.С. ІНСТРУМЕНТИ ФІСКАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ В РАМКАХ СОТ.....	84
Мозгова Г.В., Тарасенко В.О. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОТОВНОСТІ УКРАЇНИ, РОСІЇ ТА МОЛДОВИ ДО МЕРЕЖЕВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	89
Павлюк О.О., Павлюк Є.Д. ВИМОГИ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО ОЦІНКИ ЕКОЛОГІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ РИЗИКІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ БАНКАМИ ПАСИВНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ.....	93
Павлюк О.О., Черкезюк Д.В. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ БОРГОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	96
Полікевич Н.І. РОЛЬ ЕНЕРГЕТИЧНИХ БІРЖ НА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ЕНЕРГЕТИЧНОМУ РИНКУ.....	99
Тимошенко І.В. КООПЕРАТИВНА ФОРМА ВЗАЄМНОГО СТРАХУВАННЯ ЯК ВИД СТРАХОВОГО ЗАХИСТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ.....	104
Федуняк І.О. КОН'ЮНКТУРА СВІТОВОГО ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ.....	108
Фурман І.В. ЕКОНОМІЧНА СУТЬ І СЕГМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО КРЕДИТНОГО РИНКУ ТА РОЗШИРЕННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ ЗА РАХУНОК ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ	111
Чалюк Ю.О. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.....	115
Черленяк І.І., Дюгованець О.М. ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИМІРИ МІЖНАРОДНОГО ОФШОРНОГО БІЗНЕСУ В ІНФОРМАЦІЙНУ ЕПОХУ.....	118
Шемет Т.С. РЕЖИМ ВАЛЮТНОГО ПРАВЛІННЯ В ІНТЕГРАЦІЙНОМУ КОНТЕКСТІ	123
Шульженко Д.Ю. ПРЕДПОСЫЛКИ ГЛОБАЛЬНОЇ НАУЧНО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ XXI ВЕКА.....	127
СЕКЦІЯ 3	
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ	
Александрова Б.В. ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЇ ПАЛАТИ.....	131
Артеменко О.О. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ.....	133
Artjemenova A.Ju., Medentseva M.M., Khlestova E.A. INNOVATIVE CONTROL MECHANISM OF THE FUEL AND ENERGY COMPLEX OF UKRAINE.....	137
Бережанський М.М., Бондаренко В.М. ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	140
Білега О.В. ДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ МЕРЕЖЕВИХ СТРУКТУР КЛАСТЕРНОГО ТИПУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ.....	146
Бояринова К.О. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДґРУНТЯ ІННОВАЦІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ТА САМООРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	151
Gaidey D.A. INSTITUTIONAL MECHANISMS OF COUNTER-CYCLICAL POLICY OF INNOVATIONAL TRANSFORMATIONS.....	154

Грициняк О.І. ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК ОСНОВНОГО ІНСТИТУТУ РОЗВИТКУ РОБОЧОЇ СИЛИ.....	159
Дзюбенко Н.О. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	162
Сторова О.О. СПЕЦІАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ УКРАЇНИ: РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	167
Залузіна О.М. РОЗВИТОК БУДІВЕЛЬНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ ЗА ОСТАННІ РОКИ.....	174
Захаркін О.О. ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ.....	177
Захарчук О.В., Вишневецька О.В. АНАЛІЗ РИНКУ ПАЛЬНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ В УКРАЇНІ.....	180
Клокар О.О. РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОГО ВІДТВОРЕННЯ.....	183
Ковальчук С.П. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	188
Козловський С.В., Бурлака О.М. МЕТОДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СТІЙКОСТІ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ РЕГІОНУ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СТАНУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	192
Крамаренко К.М. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	196
Крачок Л.І. МЕТОДИКА ОЦІНКИ ТА ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ.....	200
Латишева О.В. ЕКОЛОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ: ФОРМУВАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ.....	203
Ліхоносова Г.С., Гребенюкова М.Ю. МИТНЕ ПЛАНУВАННЯ ГОСПОДАРЧИХ ОПЕРАЦІЙ.....	206
Мазуренок О.Р. ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ЛІСІВ УКРАЇНИ ТА СТРАТЕГІЯ ЇХ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ.....	209
Мартинова Л.В. ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЕКСПЕРТНОЇ ОЦІНКИ РИЗИКУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗЕРНОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА АПК УКРАЇНИ.....	213
Михайленко О.В. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТА ЇХ РІЛЬ В СИСТЕМІ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	217
Остапенко О.М. ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕРЕСТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ДЛЯ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ.....	221
Павлів В.В. МЕТОДИ УСУНЕННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНОГО ФАКТОРУ НА СИСТЕМУ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	224
Павлова А.М. ПРІОРИТЕТИ ПРОТИДІЇ ПРИХОВАНОМУ ВИВЕДЕННЮ КАПІТАЛІВ З УКРАЇНИ.....	230
Пеліпей А.О. ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	234

Потапова Н.В., Дружинина Е.О. СИСТЕМА КОНТРОЛЛИНГА ЕКОЛОГИЧЕСКИ-ОТВЕТСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ.....	240
Процюк Т.Б. РЕФОРМИРОВАНИЕ РЫНКА ЭЛЕКТРИЧЕСКОЙ ЭНЕРГИИ УКРАИНЫ С УЧЁТОМ ОПЫТА ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН.....	245
Руда О.Л. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕРНА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ.....	248
Рудь В.П. ОВОЧЕВИЙ РИНОК. АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	251
Світовий О.М. ПРИНЦИПИ ТА ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ В ЗЕРНОПРОДУКТОВОМУ ПІДКОМПЛЕКСІ.....	255
Сенишин О.С. ПРОГНОСТИЧНА ОЦІНКА НАРОЩУВАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОДОВОЛЬЧОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ.....	259
Ситник Н.С. ІННОВАЦІЙНІ ФАКТОРИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СФЕРИ ТОВАРНОГО ОБІГУ.....	264
Сментина Н.В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ МЕЗОСИСТЕМ.....	267
Сокольська Т.В. ВІДТВОРЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРОСФЕРИ ЯК ЧИННИКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....	272
Ставицький А.В., Наумова О.О. РОЗРАХУНОК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	275
Філяк М.С. ВИБІР ЕЛІТ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ.....	279
Юхимець Р.С. ПЕРЕДУМОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ.....	283
Ягельська К.Ю. УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ ТА ЕКОНОМІЧНИМИ ЦИКЛАМИ В СКЛАДІ МОДЕЛІ ВИПЕРЕДЖАЮЧОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	286
Рибак О.М. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ В ОСНОВНІ ФОНДИ АВІАКОМПАНІЙ УКРАЇНИ.....	290

CONTENTS

SECTION 1

ECONOMIC THEORY AND HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT

Balitska O.I. ANALYSIS OF DYNAMICS AND STRUCTURE OF PUBLIC SOCIAL EXPENDITURE IN UKRAINE.....	11
Burda A.I. ARCHITECTONICS OF THE EDUCATIONAL POTENTIAL IN THE CONTEXT OF THE INNOVATIVE AND INVESTMENT DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC OF UKRAINE.....	14
Vovchak O.D., Khmelyarchuk M.I. THEORETICAL BASES AND METHODOLOGICAL RECOMMENDATIONS OF FORMATION THE CONCEPTION OF UKRAINIAN SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT	18
Gordienko L.A. UKRAINE SOCIAL DEVELOPMENT IN THE ERA OF POSTMODERNISM: THE FINANCIAL ASPECTS.....	22
Dzhalilov O.O. EUROPEAN EXPERIENCE IMPLEMENTATION INTEGRATION AS DIRECTION OF ECONOMIC DEVELOPMENT FOR ECONOMIC SYSTEMS: UKRAINIAN PROSPECT.....	26
Zdir V.A. THE ROLE OF RESEARCH SPHERE IN FORMING THE INNOVATIVE MODEL OF UKRAINIAN ECONOMY DEVELOPMENT.....	32
Lotysh O.Y. MODERN DIRECTIONS OF THE DEVELOPMENT IN THEORIES IN VARIOUS BRANCHES OF MARKETS.....	36
Satskiy P.V. TURKIC STATE OF EARLY MEDIEVAL AND THE GLOBAL DIVISION OF LABOR.....	39

SECTION 2

WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Ganski V.O. PECULIARITIES OF REGIONAL REGULATION OF THE MARKET OF TOURIST SERVICES IN THE EMERGING GLOBAL TOURIST SPACE.....	44
Gorbachuk V.M. EMPIRICAL ISSUES OF DEFENSE ECONOMICS.....	48
Dzyad O.V., Kruchek A.S. EU INVESTMENT POLICY AFTER THE LISBON TREATY.....	54
Efremenko A.V. INSTITUTIONAL ENSURING OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND TECHNICAL COOPERATION.....	57
Zhurba I.E. INTEGRATION IMPERATIVES OF EVOLUTION OF THE CROSS-BORDER COOPERATION IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE.....	61
Zayats O.I. THE APPEARANCE AND DEVELOPMENT OF COMMERCIAL CONTRACTS	65
Zlatkina O.D. SCIENCE AND TECHNOLOGY SPECIALISATION AND ITS ESTIMATION.....	69
Ivankova D.R. INTERNATIONAL INVESTMENT ACTIVITIES: INSTITUTIONAL ASPECTS.....	72
Kavun O.A. STRUCTURAL CHARACTERISTICS AND TRENDS OF ONLINE RETAIL WORLD MARKETS DEVELOPMENT.....	76
Kinchevska Y.Y. INSTITUTIONAL PROVISION OF TNCs IN THE CONTEXT OF GLOBAL TRANSFORMATIONS.....	81

Miedviedkova N.S. THE TOOLS OF FISCAL SUPPORT OF ECONOMIC ACTIVITY IN THE CONTEXT OF THE WTO.....	84
Mozgova G.V., Tarasenko V.O. COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF READINESS OF UKRAINE, RUSSIA AND MOLDOVA TO THE NETWORK ECONOMY.....	89
Pavlyuk E.A., Pavlyuk E.D. ECOLOGICAL AND SOCIAL RISKS ASSESSMENT REQUIREMENTS OF FINANCIAL INSTITUTION PASSIVE INVESTMENT STRATEGIES.....	93
Pavliuk O.O., Cherkeziuk D.V. DEBT MARKET CONDITIONS AND DEVELOPMENT OPPORTUNITIES IN UKRAINE AMID GLOBAL FINANCIAL INSTABILITY.....	96
Polikevych N.I. THE ROLE OF ENERGY EXCHANGES IN THE EUROPEAN ENERGY MARKET.....	99
Tymoshenko I.V. COOPERATIVE FORM OF MUTUAL INSURANCE PROTECTION AS A MECHANISM OF AGRICULTURAL PRODUCERS' NONPROFIT INSURANCE PROTECTION.....	104
Feduniak I.O. CONJUNCTURE OF THE WORLD FOOD MARKET.....	108
Furman I.V. ECONOMIC SUBSTANCE AND SEGMENTATION OF INTERNATIONAL CREDIT MARKETS AND STRENGTHEN THE CAPACITY OF BANKS AT THE EXPENSE OF ITS OPERATION.....	111
Chalyuk Y.O. FEATURES OF SOCIAL POLICY IN THE EU.....	115
Cherlenyak I.I., Diugowanets O.M. GLOBALIZATION MEASUREMENTS OF INTERNATIONAL OFFSHORE BUSINESS IN THE INFORMATION AGE.....	118
Shemet T.S. CURRENCY BOARD REGIME IN THE CONTEXT OF INTEGRATION.....	123
Shulzhenko D.Y. BACKGROUND OF THE GLOBAL SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL REVOLUTION OF THE XXI CENTURY.....	127
SECTION 3	
ECONOMY AND MANAGEMENT OF A NATIONAL ECONOMY	
Aleksandrova B.V. COMPETITIVENESS ASSESSMENT OF THE UKRAINIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY.....	131
Artemenko A.A. THE ECONOMIC ESSENCE OF RESOURCING IN THE AGRICULTURAL PRODUCTION.....	133
Artjemova A.Ju., Medentseva M.M., Khlestova E.A. INNOVATIVE CONTROL MECHANISM OF THE FUEL AND ENERGY COMPLEX OF UKRAINE.....	137
Berezhansky M.M., Bondarenko V.M. IMPROVEMENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF NATIONAL ECONOMY.....	140
Bileha O.V. GOVERNMENT FORMATION MECHANISMS OF NETWORK STRUCTURE CLUSTER TYPE IN THE ECONOMY OF UKRAINE.....	146
Boyarynova K.O. THE SCIENCE-THEORETICAL FOUNDATION OF ENTERPRISES INNOVATION SELF-DEVELOPMENT AND SELF-ORGANIZATION.....	151
Gaidey D.A. INSTITUTIONAL MECHANISMS OF COUNTER-CYCLICAL POLICY OF INNOVATIONAL TRANSFORMATIONS.....	154

Hrytsyniak O.I. IMPROVING THE REGULATION OF HEALTH CARE AS A BASIC INSTITUTION OF LABOR.....	159
Dzyubenko N.O. PROBLEMS OF DOMESTIC FOOD MARKET OPERATION AND SOLUTIONS.....	162
Ehorova O.O. SPECIAL ECONOMIC ZONES IN UKRAINE: RESULTS, PROBLEMS AND PROSPECTS.....	167
Zalunina O.M. THE DEVELOPMENT OF CONSTRUCTION INDUSTRY IN RECENT YEARS IN UKRAINE.....	174
Zakharkin O.O. INNOVATIVE MODELS OF ECONOMIC DEVELOPMENT.....	177
Zakharchuk O.V., Vishnevetska O.V. MARKET ANALYSIS OF FUEL AND LUBRICANTS IN UKRAINE.....	180
Klokar O.O. RESOURCE POTENTIAL OF AGRARIAN SECTOR OF ECONOMY: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF RESEARCH OF HIM EFFECTIVE RECREATION.....	183
Kovalchuk S.P. ORGANIZATION AND ECONOMIC MECHANISMS OF BRINGING IN OF INVESTMENT AT THE REGIONAL LEVEL.....	188
Kozlovskiy S.V., Burlaka O.M. METHODS OF STATE SUPPORT SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGRARIAN SECTOR IN THE REGION IN A CRISIS THE UKRAINIAN ECONOMY.....	192
Kramarenko K.M. THEORETICAL FOUNDATIONS OF STATE INVESTMENT REGULATION.....	196
Polikeyvych N.I. METHODS OF EVALUATING AND DIAGNOSING THE LEVEL OF TECHNOLOGICAL SECURITY OF AGRARIAN SECTOR.....	200
Latysheva Y.V. ECOLOGICAL STRATEGIES OF DEVELOPMENT OF AVIATION INDUSTRY: FORMING AND CRITERIA OF ESTIMATION.....	203
Lihonosov A.S., Grebenjukova M.Y. CUSTOMS PLANNING OF ECONOMIC OPERATIONS.....	206
Mazurenok O.R. ECONOMIC VALUE FORESTS OF UKRAINE AND STRATEGY THEIR EFFECTIVE DEVELOPMENT.....	209
Martynova L.V. FORMATION OF MATHEMATICAL TOOLS OF THE EXPERT ASSESSMENT OF RISK OF ECONOMIC ACTIVITY OF THE AGRARIAN AND INDUSTRIAL COMPLEX GRAIN PROCESSING ENTERPRISE OF UKRAINE.....	213
Mykhailenko O.V. CHARACTERISTICS OF NON-CURRENT ASSETS AND THEIR ROLE IN THE PRODUCTION POTENTIAL.....	217
Ostapenko O.M. SUBSTANTIATION OF THE NECCESSITY OF STATE REINSURENCE COMPANY CREATION TO PROTECT INTERESTS OF AGRICULTURAL PRODUCERS.....	221
Pavliv V.V. REDUCTION METHODS OF NEGATIVE SOCIAL IMPACT ON NON-GOVERNMENTAL PENSION SYSTEM.....	224
Pavlova A.M. PRIORITIES COUNTERACTION HIDDEN OUTPUT OF CAPITAL FROM UKRAINE.....	230
Pelipey A.A. FEATURES OF STANDARD AND LEGAL REGULATION OF THE TRANSFER OF TECHNOLOGIES AND SYSTEM OF THE STATE STIMULATION OF INNOVATIVE ACTIVITY IN UKRAINE.....	234

Potapova N.V., Druzhinina E.O. SYSTEM OF CONTROLLING OF ECOLOGICAL AND RESPONSIBLE ACTIVITY OF THE ENTERPRISES AT IMPLEMENTATION OF INVESTMENT PROJECTS.....	240
Protsjuk T.B. REFORMING THE ELECTRICITY MARKET OF UKRAINE BASED ON THE EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES.....	245
Ruda O.L. PROGRESS OF MARKET OF GRAIN TRENDS ARE IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION OF ECONOMY.....	248
Rud V.P. VEGETABLE MARKET. FOOD SAFETY ASPECTS OF UKRAINE.....	251
Svitoviy O.M. THE PRINCIPLES AND FEATURES OF METHODOLOGY OF RESEARCH OF THE VALUE ADDED IN GRAIN PRODUCTION SUBCOMPLEX.....	255
Senyshyn O.S. PROGNOSTIC GROWTH EVALUATION OF EXPORT POTENTIAL OF UKRAINE FOOD COMPLEX	259
Sytnyk N.S. INNOVATIVE FACTORS OF COMMODITY TURN SPHERE MODERNISATION.....	264
Smentyna N.V. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF MONITORING AND EVALUATION OF IMPLE- MENTING THE DEVELOPMENT STRATEGIES OF MESOSYSTEMS.....	267
Sokolska T.V. REPRODUCTION OF AGROSFERA RESOURCE POTENTIAL AS ECONOMIC GROWTH FACTOR	272
Stavytskyy A.V., Naumova O.O. THE CALCULATION OF INVESTMENT SECURITY IN UKRAINE.....	275
Filyak M.S. CHOICE OF ELITES IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT.....	279
Uhimets R.S. PREREQUISITES TRANSFORMATION OF THE INSTITUTIONAL ENVIRONMENT IN THE NATURAL GAS MARKET.....	283
Yagelskaya E.Yu. TIME AND ECONOMIC CYCLES' MANAGEMENT IN THE MODEL OF ADVANCED NATIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT	286
Rybak O.M. IMPROVEMENT OF INNOVATION IN FIXED ASSETS AIRLINES UKRAINE.....	290

СЕКЦІЯ 1 ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

УДК 336.143.2

Балицька О.І.

*аспірант кафедри економічної теорії
Львівського національного університету імені Івана Франка*

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ ВИДАТКІВ В УКРАЇНІ

Розглянуто суть та класифікацію соціальних видатків, також проаналізовано динаміку та структуру соціальних видатків в Україні. Проаналізовано виконання соціальних витрат державного бюджету. Розкрито низку факторів, що значною мірою визначають напрямки та ефективність соціальних видатків в Україні.

Ключові слова: державний бюджет, видатки бюджету, соціальні видатки, видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, соціальна сфера.

Балицкая О.И. АНАЛИЗ ДИНАМИКИ И СТРУКТУРЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СОЦИАЛЬНЫХ РАСХОДОВ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрена сущность и классификация социальных расходов, также проанализирована динамика и структура социальных расходов в Украине. Проанализированы выполнения социальных расходов государственного бюджета. Раскрыт ряд факторов, которые в значительной степени определяют направления и эффективность социальных расходов в Украине.

Ключевые слова: государственный бюджет, расходы бюджета, социальные расходы, расходы на социальную защиту и социальное обеспечение, социальная сфера.

Balitska O.I. ANALYSIS OF DYNAMICS AND STRUCTURE OF PUBLIC SOCIAL EXPENDITURE IN UKRAINE

The article considers the nature and classification of social spending. Analyzed the dynamics and structure of social expenditures in Ukraine. Revealed a number of factors that largely determine the direction and effectiveness of social expenditures in Ukraine.

Key words: state budget, expenditures, social expenditures, spending on social protection and social security, social sphere.

Постановка проблеми. Актуальним питанням трансформаційних процесів в Україні залишається проблема значної диференціації доходів населення. Низький життєвий рівень та суттєва поляризація родинного розподілу національного доходу зумовлюють неспроможність окремих категорій громадян забезпечити свої сім'ї всіма життєво необхідними благами. За таких умов зростає роль держави у забезпеченні громадянам гарантованих Конституцією України прав, зокрема на: життя, безпечні умови праці, винагороду за працю, захист сім'ї, відпочинок, освіту, житло, охорону здоров'я та медичну допомогу, соціальне забезпечення тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вітчизняних та зарубіжних вчених у своїх працях досліджували проблеми формування та реалізації бюджетної політики в соціальній сфері, серед яких Василик О.Д., Дробозіна Л.А., Кравченко В.І., Луїна І.О., Опарін В.Н., Родіонова В.М., Павлюк К.В., Пасічник Ю.В., Сало І.В., Соколовська А.М. та інші.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз динаміки та структури державних соціальних видатків в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансове забезпечення галузей соціальної сфери здійснюється за рахунок бюджетів усіх рівнів, коштів підприємств, установ, організацій та соціальних фондів. В Україні фінансування соціальної сфери здійснюється переважно за рахунок державних коштів, а отже за рахунок державного та місцевих бюджетів. Проте через обмеженість бюджетних ресурсів і їх неефективність залишаються нерозв'язаними ряд проблем щодо фінансування освіти, духовного й фізичного розвитку, охорони здоров'я, соціального захисту населення.

Сьогодні в Україні соціальна політика держави та її діяльність в соціальній сфері мають дуже важливе значення для життя суспільства. Причинами цього є різке падіння доходів більшої частини населення при переході до ринкової економіки, а також орієнтація громадян на отримання соціальних послуг саме від держави. Особливо гострим стає питання забезпечення соціальних стандартів життя населення в умовах загострення світової економічної кризи.

Доходи громадян істотно зменшуються під час кризи, особливо це стосується малозабезпечених верств населення, так як вони не можуть самостійно задовольнити свої першочергові потреби. Унаслідок цього на перше місце виходить потреба в збільшенні фінансування соціальних видатків, посилюється соціальна функція держави, тобто функція забезпечення потреб громадян у суспільних благах і фінансової підтримки найбільш уразливих верств населення [7].

Наслідками кризи, що розпочалася наприкінці 2008 року, для нашої держави стали: скорочення чисельності робочих місць, обсягів виробництва, затримка виплати заробітної плати і, взагалі, посилення напруги у суспільстві. Ці проблеми, як наслідок, призвели до зменшення дохідної частини бюджету та, у свою чергу, до обмеження фінансування державою соціальних програм та виконання нею соціальних зобов'язань.

Бюджет є важливим інструментом перерозподілу валового внутрішнього продукту для забезпечення соціальної справедливості. Підвищенню його ролі в соціальних процесах свідчить формування нового бюджетного механізму фінансування соціальної сфери, що спричинило збільшення бюджетного фінансування соціальних видатків (табл. 1).

- безпеки України» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.4251>.
4. Сегеда І. В. Діагностика регіонів України за рівнем науково-технологічної безпеки / І. В. Сегеда // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 3, Т. 2. – С. 128-135.
 5. Ревак І.О. Інформаційна база оцінювання науково-технічної безпеки України / О.І. Ревак // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 10(112). – С. 247-254.
 6. Мірошниченко О.В. Рівень економічної безпеки України: моніторинг та методика розрахунку / О.В. Мірошниченко // Збірник наукових праць НУК. – 2008. – № 3. – С. 165-173.

УДК 338.24:504

Латишева О.В.

*старший викладач кафедри економіки промисловості
Донбаської державної машинобудівної академії*

ЕКОЛОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ: ФОРМУВАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ

У статті запропоновано критерії оцінки екологічних стратегій в авіаційній галузі. Для формування оптимальної екологічної стратегії підприємств авіаційної галузі пропонується впровадження системи екологічного менеджменту. Наведено заходи розробки екологічних стратегій розвитку підприємств авіаційної галузі та критерії оцінки їх ефективності.

Ключові слова: авіаційна галузь, екологічна стратегія, екологічний менеджмент, екологічна безпека, рейтингова оцінка, критерії оцінки.

Латышева Е.В. ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ АВИАЦИОННОЙ ОТРАСЛИ: ФОРМИРОВАНИЕ И КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ

В статье предложены критерии оценки экологических стратегий в авиационной отрасли. Для формирования оптимальной экологической стратегии предприятий авиационной отрасли предлагается внедрение системы экологического менеджмента. Приведены мероприятия разработки экологических стратегий развития предприятий авиационной отрасли и критерии оценки их эффективности.

Ключевые слова: авиационная отрасль, экологическая стратегия, экологический менеджмент, экологическая безопасность, рейтинговая оценка, критерии оценки.

Latysheva Y.V. ECOLOGICAL STRATEGIES OF DEVELOPMENT OF AVIATION INDUSTRY: FORMING AND CRITERIA OF ESTIMATION

In the article the criteria of estimation of ecological strategies offer at aviation industry are considered. For forming of optimal ecological strategy of enterprises of aviation industry introduction of the system of ecological management is offered. Events over of development of ecological strategies of development of enterprises of aviation industry and criteria of estimation of their efficiency are brought.

Key words: aviation industry, ecological strategy, ecological management, ecological safety, rating estimation, criteria of estimation.

Постановка проблеми. Сучасні світові тенденції наростання екологічних проблем зумовлюють більш жорсткі вимоги екологічної безпеки для авіатранспортних підприємств. В умовах інтеграції України до ЄС, особливо після ратифікації Україною міжнародних природозахисних програм, для вітчизняних підприємств авіаційної галузі виникають додаткові стимули добровільного впровадження екологічних міжнародних стандартів серії ISO 14000, що є важливим засобом підвищення їх конкурентоспроможності. Зазначені обставини зумовлюють актуальність досліджень в напрямку забезпечення екологізації стратегії розвитку авіаційної галузі, а також оцінки ефективності обраної екологічної стратегії, впровадження якої є способом підвищення конкурентоспроможності підприємств авіаційної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні теоретико-методологічні засади розвитку авіаційної галузі відображено у наукових працях О. Ареф'євої, Г. Астапової, В. Загорулько, К. Колди, О. Ложачевської, В. Матвеева, М. Новікової, С. Подрези, Є. Сича, В. Щелкунова та ін.. У розробку наукової проблематики, пов'язаної з розробкою екологічно спрямованої стратегії, а також із загальною оцінкою екологічної безпеки підприємств, значний внесок зробили: Білявський Г.О., Главинська Л.Т. [2], Ілляшенко С.М., Мельник Л.Г., Недодаєва Н.Л., Подметіна Д.С. [1], Струкова М.М., Ха-

чатуров Т.С., Шевчук В.Я. та ін. Незважаючи на актуальність питання формування екологічно спрямованої стратегії розвитку вітчизняних підприємств та значну кількість розробок щодо його вирішення, залишаються дискусійними питання обґрунтування економічної доцільності екологобалансованого розвитку авіаційних підприємств, що обумовлює проведення подальших наукових досліджень. А для формування оптимальної екологічно спрямованої стратегії розвитку вітчизняних підприємств авіаційної галузі необхідно визначити критерії оцінки результатів її впровадження в контексті специфіки авіаційної галузі.

Постановка завдання. Існує ряд методик оцінки економічної ефективності екологічних заходів, екологічної ціни різних видів товарів і послуг, оцінки рівня екологічності продукції, видів діяльності та екостратегій. Проте, до теперішнього часу не має єдиної методики комплексної оцінки ефективності екостратегії підприємств авіаційної галузі.

Метою статті є розробка критеріїв комплексної рейтингової оцінки ефективності екостратегії підприємств авіаційної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для формування на підприємствах ефективної екологічної стратегії необхідно наступне [1, с. 82; 2, с. 109]:

- проведення аналізу чинників зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства (СВОТ, ГАП-

аналіз, «ланцюг цінності», аналіз даних екологічного паспорту підприємства);

- визначення екологічних цілей і завдань підприємства (еколого спрямовані принципи діяльності, отримання конкурентних переваг за рахунок охорони НПС, сертифікація згідно з ISO 14000);

- побудова екологічної стратегії (визначення інструментів її впровадження; інтеграція екологічного фактору у всі функціональні напрямки) згідно з чинним законодавством;

- здійснення контролю, проведення оцінки ефективності введення екологічної стратегії, пошук резервів її вдосконалення.

Для формування оптимальної для підприємств авіаційної галузі екологічної стратегії пропонується:

а) побудова системи екологічного менеджменту – СЕМ (на перших етапах можливо введення окремих інструментів, зокрема інтегрованого екологічного маркетингу) з урахуванням: можливостей екологічно спрямованої реорганізації організаційної структури управління підприємства в напрямку інтеграції екологічного фактору в функціональні підрозділи, формування оптимального інвестиційного портфеля на базі екологічно орієнтованих інновацій, проектів «сумісного здійснення» (у рамках «гнучких механізмів» Кіотського протоколу);

б) відбір і формування оптимальної екологічно орієнтованої стратегії розвитку підприємства, оцінка результатів її впровадження.

Для комплексної оцінки екостратегії підприємств авіаційної галузі пропонується застосування трьох напрямків аналізу (за матеріалами [1, с.75]): виконання функції охорони навколишнього середовища (ОНС), результати розвитку функції ОНС, ефективність функції ОНС (табл. 1).

Запропонований підхід щодо впровадження екологічних стратегій завдяки системі екологічного менеджменту (СЕМ) дозволяє визначити основні екологічні проблеми підприємства та шляхи їх вирішення.

Додатково для експертної оцінки екологічних стратегій пропонується застосовувати графоаналітичну модель «трикутник стратегії» (рис. 1) за системою критеріїв, систематизованих у табл. 1.

Застосування рейтингової оцінки за наведеними вище критеріями (табл. 1) та графоаналітичної моделі «трикутник стратегії» (рис. 1), алгоритм якої запропоновано у роботі автора [3], з'являється можливість оцінювати ефективність екостратегії за певний період часу, виявляти оптимальні стратегії розвитку згідно з характеристикою: високий потенціал (довжина вектору дорівнює 70-100%), середній (30-70%) і невеликий (до 30%) потенціал.

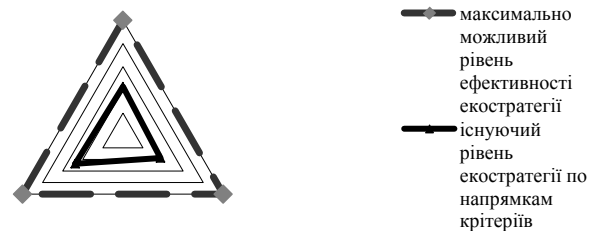

Рис. 1. Графоаналітична модель оцінки екостратегії – «трикутник екостратегії»

* розроблено автором

Графоаналітична модель оцінки екостратегії (рис. 1) – «трикутник екостратегії» має три зони та три вектори. Рух по векторах (від центру уздовж осі) означає збільшення рівня ефективності екостратегії

Таблиця 1

Напрямок аналізу екостратегії

I. Аналіз виконання державних еко-нормативів	II. Аналіз системи екологічного менеджменту (СЕМ)	III. Оцінка ефективності екостратегії
Показники виконання функції охорони НПС:	Показники ефективності функції охорони НПС:	Показники результату розвитку функції охорони НПС:
Отримання підтвержень від всіх державних контролюючих організацій про те, що діяльність підприємства відповідає вимогам екологічного законодавства (отримання загального висновку про виконання державних екологічних вимог)	Аналіз СЕМ на підприємстві (завдяки ГАП – аналізу): наявність екологічної політики, яка доведена до населення і громадськості; наявність екологічних цілей і завдань; екологічна політика і планування діяльності в області екологічного менеджменту	Виконання принципів екологічної політики: поєднання екологічних цілей і завдань з цілями і завданнями розвитку підприємства в цілому; усвідомлене ухвалення і активна підтримка екологічної політики і зобов'язань керівництвом підприємства
Відсутність понадлімітних скидань і викидів, правильність безпечного зберігання відходів на промисловому майданчику	Наявність керівництва і програми за СЕМ; чіткий розподіл обов'язків персоналу, включаючи його навчання	Свідоме використання основ сучасної екокультури і екологічної етики; розділення відповідальності; внесок у сталий розвиток; цивілізоване підприємництво
Наявність всієї необхідної документації по впливу на навколишнє середовище	Введення пакету необхідної для реалізації СЕМ екологічної документації	Добровільне розширення екологічних зобов'язань підприємства; охорона здоров'я і екобезпека персоналу і населення в зоні впливу підприємства; оцінка впливу на НПС
Наявність всіх необхідних ліцензій на комплексне природокористування, наявність дозволів на викид і скидання забруднюючих речовин	Організація діяльності в області СЕМ; оцінка результатів і послідовне вдосконалення діяльності в області екологічного менеджменту	Підтримка екологічних наукових досліджень і екоосвіти; розвиток добровільного екострахування; екологічна добродійність
Наявність довідок про платежі, розробленої і затвердженої документації (нормативів гранично допустимих викидів і скидань, проекти лімітів розміщення відходів)	Проведення попереднього аудиту для визначення екологічних аспектів діяльності підприємства; здійснення систематичного аудиту для підтвердження працездатності СЕМ	Виконання принципів екоефективності; досягнення економічної ефективності здійснюваної природоохоронної діяльності, підвищення якості продукції і послуг за рахунок розвитку екологічної діяльності
Наявність екологічного паспорта підприємства		Досягнення екологічної спроможності; створення і використання кредиту довіри

* узагальнено на базі [1, с. 74-86, 2, с. 106-109]

по певному напрямку, а максимально бажаний (оптимальний) потенціал відмічено переривистою лінією по векторах у розмірі 100%. Якщо в результаті графічної побудови трьох векторної моделі оцінки екостратегії виходить фігура, близька до рівнобедреного трикутника, то даний варіант екостратегії має достатньо збалансований потенціал, що, зрештою, послужить основою успішної діяльності підприємства. Якщо один з векторів розвинено більше (менше) в порівнянні з іншими, то потрібний пошук можливості виправлення «дисгармонії» векторів, знаходження резервів по окремому напрямку оцінки.

Практична реалізація запропонованого підходу на прикладі міжнародного аеропорту «Київ» (Жуляни) дозволила визначити, що у 2008 р. «трикутник екостратегії» має якнайгірші значення по 1 групі критеріїв (аналіз виконання державних екологічних нормативів – невеликий потенціал – 28%) та по 2 групі критеріїв (оцінка екологічних стратегій і виконання принципів екологічної політики – невеликий потенціал – 25%). В аеропорту «Київ» (Жуляни) ефект від розпочатої масштабної реконструкції відчули лише починаючи з 2011-2012 рр. В цьому напрямку завдяки введенню екологічної програми планується значно понизити енерговитрати, рівень акустичного шуму.

Середній потенціал (вектор 3-38%) на АК «Київ» мають показники наявності і ефективності системи екологічного менеджменту (окремих інструментів), що зв'язано з початком роботи щодо заходів по цьому аспекту діяльності підприємства, а також з позитивною оцінкою масштабів і результатів екоіновацій, що й визначилося на підвищенні потенціалу екостратегії по цьому напрямку. Так, у 2010 р. велася підготовка документації попереднього екоаудиту у рамках «Проекту сумісного здійснення» (відповідно з механізмами Кіотського протоколу) по проекту зниження викидів парникових газів. Проводяться внутрішні аудити екологічних аспектів існуючої діяльності підприємства.

На другому етапі впровадження еколого орієнтованої стратегії розвитку аеропорту «Київ» у 2009-2010 рр. спостерігаються кращі показники по першому (середній потенціал – 33%) і другому вектору (середній потенціал – 50%), що свідчить о більш жорсткому виконанні державних екологічних вимог і виконанні принципів екополітики (потенціал – 28% і 25% відповідно). Особливої уваги в аеропорту «Київ» потребують питання охорони здоров'я і безпека (екологічна) персоналу і населення в зоні впливу аеропорту.

Для порівняння: найбільшого розвитку функції ОНС і раціонального природокористування досягли завдяки впровадженню екологоорієнтованої стратегії, отже, ця екостратегія за була найбільш ефективною. Екологічна стратегія за результатом аналізу системи екологічного менеджменту (окремих інструментів) (вектор 3) показала низький потенціал – 25% на 1 етапі впровадження еколого орієнтованої стратегії, середній потенціал – 38% на 2 етапі впровадження еколого орієнтованої інноваційної стратегії, у порівнянні – після впровадження еколого орієнтованої стратегії – найвищий результат – 88%.

В аеропорту «Київ» існує проект «Екологічної

політики», розроблені нові екостандарти підприємства, що стосуються: внутрішнього і зовнішнього інформаційного обміну по питаннях охорони довкілля; порядку проведення розслідування скарг (юридичних осіб, громадських організацій і населення); моніторингу екологічних параметрів і шкідливих чинників господарської діяльності. Високий рейтинг (88%) екостратегії по вектору 3 (після модернізації авіатранспортного комплексу) зумовлено розробкою методики ідентифікації екологічних аспектів, виділення заходів щодо еколого небезпечних аспектів діяльності, які не відповідають стандарту ISO 14001.

В аеропорту «Київ» повністю була введена екологічна документація, здійснювався внутрішній екоаудит, ця робота (у т. ч. щодо впровадження окремих інструментів СЕМ) велася більш інтенсивними темпами (що й зумовило рейтинг – 88%). Отже для подальшої оптимізації екостратегії АК «Київ» варто звернути увагу на можливості впровадження сертифікованої системи екологічного управління, яка вже успішно діє в АК «Бориспіль», що може стати невід'ємною частиною вимог стратегічних партнерів під час отримання підприємством контрактів.

Висновки з проведеного дослідження. На основі викладеного можна визначити, що схема розробки і впровадження екологічних стратегій включає: визначення основних екологічних проблем підприємства і пошук шляхів їх вирішення; впровадження системи екоконтролю (екоаудиту, екомоніторингу); зміни в організаційної структурі; формування екополітики та її адаптація, внесення змін і удосконалення; впровадження екологічних факторів в усі аспекти діяльності підприємства (завдяки системі екологічного менеджменту).

Графоаналітичний підхід дозволяє дати комплексну оцінку ефективності, структурі, збалансованості, рівню реалізації екостратегії підприємств авіаційної галузі, виявити наявні резерви для удосконалення екостратегії та розробити обґрунтовані управлінські рішення в цілях підвищення конкурентоспроможності.

Тому для подальшого розгляду ставляться питання впровадження оптимальної маркетингової стратегії авіатранспортного підприємства. В перспективі пропонується використовувати запропоновані критерії для оцінки екологічної ефективності дільниць, підрозділів, окремих виробництв тощо.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Подметина Д.С. Методы формирования экологических стратегий промышленных предприятий : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05, СПб, Санкт-Петербургский гос. инженерно-экономический ун-т, 2005. – Москва : РГБ, 2005 – (Из фондов РГБ) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://diss.rsl.ru/diss/05/0593/050593039.pdf>.
2. Главинская Л. Т. Корпоративный экологический менеджмент: стратегический аспект (на примере предприятий рыбной промышленности) : дис. ... д-ра экон. наук : 08.00.05, СПб, Санкт-Петербургский госуниверситет, 2004. – М.: РГБ (Из фондов РГБ), 2006 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://diss.rsl.ru/diss/06/0321/060321015.pdf>.
3. Латишева О.В. Графоаналітичний метод аналізу екологічних стратегій підприємств. // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Випуск 266: В 4 т. – Т. II, Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. – 324 с. – С. 534-534.